

معلمی در دنیای صفر و یک‌ها

حسین غفاری*

زمانه عوض شده است. نه دیگر بچه‌ها آن بچه‌های قدیم‌اند، نه مدرسه فقط محدود به دیوارهای سنتی‌اش مانده است. حالا رسانه‌ها رقیب جدی مدرسه برای تعلیم و تربیت بچه‌ها شده‌اند. پس چرا معلم‌ها باید به ابزارهای سنتی‌شان محدود بمانند؟ بچه‌ها از ما معلم‌ها انتظار دارند که همپایشان در «دنیای صفر و یک‌ها» بدویم و دستشان را بگیریم. آیا ما آماده‌ایم؟

چالش اول: محرمانگی داده‌ها

با اطلاعات خصوصی در وب چه کنیم؟

دنیای صفر و یک‌ها دنیای «اطلاعات» است؛ دنیای «ذخیره» و «انتقال» اطلاعات. همه سامانه‌هایی که در فضای مجازی استفاده می‌شوند، به نوعی اطلاعات کاربران را رصد و ذخیره می‌کنند. حتی سامانه‌هایی که برای گرفتن خدمات به وارد کردن نام کاربری و رمز عبور نیاز ندارند هم به شکل‌های متفاوت به شناسایی درگاه‌های اتصال، مدت اتصال، نحوه پیمایش و زمان پیمایش صفحات توسط کاربران می‌پردازند. یکی از چالش‌های دائمی

کاربران با شرکت‌های خدمات دهنده اینترنتی، موضوع دسترسی و استفاده سامانه‌ها از اطلاعات خصوصی کاربران است.

در سال‌های اخیر چندین بار اخبار سوءاستفاده سامانه‌ها از اطلاعات کاربران سروصدای زیادی به راه انداخته است. در آخرین نمونه، جنجال بهره‌برداری غیرقانونی شرکت «کمبریج آنالیتیکا» در انتخابات ۲۰۱۷ آمریکا از اطلاعات کاربری بیش از ۸۰ میلیون کاربر «فیس‌بوک» تا جایی بالا گرفت که کار مدیرعامل فیس‌بوک به پاسخگویی و عذرخواهی در کنگره آمریکا کشیده شد. همچنین، در خرداد

* معلم سواد رسانه‌ای منطقه ۳ تهران

ب. اطلاعات عمومی افشا نشده: آنچه به میل و اختیار خودمان از طریق سامانه‌های اینترنتی برای کسی ارسال کردیم؛ مثل رایانامه (Email) و پیامک (Message) یا اینکه به اجبار (مثلاً در مبادی ورودی به سامانه‌ها یا برنامه‌ها) ابراز کرده‌ایم و ظاهراً کسی به‌غیر از خودمان به آن دسترسی ندارد.

تکلیف دسته اول که معلوم است. پس به بچه‌ها بیاموزیم که هرگز نباید اطلاعات خصوصی و شخصی‌شان را داوطلبانه در معرض مشاهده و استفاده عموم قرار دهند. اما از یاد نبریم که دسته دوم اطلاعات هم بنا به دلایل مختلفی، هر لحظه در معرض خطر افشا شدن قرار دارند. از جمله این دلایل می‌توان به «نقض عهد طرف مقابل»، «هک کور»، «هک هدفمند»، «تغییر ضوابط قانونی خدمات‌دهنده»، «دستور قضایی» و «قوانین فراملیتی» اشاره کرد.

با این حساب، احتمالاً رفتار معقول آن است که فضای مجازی را بستر «نگهداری»، «انتقال» یا «انتشار» هیچ‌گونه «اطلاعات خصوصی» قرار ندهیم.

۹۷، بعد از سال‌ها چانه‌زنی و مذاکره، «مقررات عمومی حفاظت از داده» موسوم به «GDPR» در اتحادیه اروپا عملیاتی شد و تمامی شرکت‌های کوچک و بزرگ خدمات‌دهنده اینترنتی به اصلاح روال‌ها و شرایط حفاظت از داده، محرمانگی اطلاعات کاربران و نظارت شدید بر خروج داده از سامانه‌هایشان مجبور شدند.

از آنجا که هنوز معلوم نیست قوانین سخت‌گیرانه‌ای مثل GDPR تا چه اندازه در حفاظت از داده‌های ما کارآمد باشند، لذا احتمالاً بهترین کار این است که خودمان مراقب اطلاعات خودمان باشیم. پس بدانیم و به بچه‌ها نیز بیاموزیم که چیزی به اسم «اطلاعات خصوصی» در وب وجود ندارد. همه آنچه ما از خودمان روی وب می‌گذاریم فارغ از بستر دسترسی و سکوی ارتباطی به دو بخش تقسیم می‌شود:

الف. اطلاعات عمومی افشا شده: آنچه به میل و اختیار خودمان در صفحات و سامانه‌های اینترنتی بارگذاری می‌کنیم و در معرض استفاده عموم قرار می‌دهیم، مثل تصویر شناسه کاربری (Profile Picture) یا نظرات زیر مطلب در پایگاه‌های خبری (Comment).

